

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
TEODORA MAJSTOROVIĆ**

KOPER 2023

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja**

Diplomska naloga

**VKLJUČEVANJE OTROK PRISELJENCEV IN
JEZIKOVNE OVIRE: PRIMER PRIMORSKEGA
VRTCA**

Teodora Majstorović

Koper 2023

Mentorica:

izr. prof. dr. Suzana Todorović

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Suzani Todorović za strokovno mentorstvo, hitro odzivnost in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Iskrena zahvala tudi moji družini, ki mi je omogočila šolanje v Sloveniji, intervjuvanim vzgojiteljicam in ostalim profesorjem, ki so imeli razumevanje in potrpežljivost pri premagovanju jezikovnih ovir.

Navsezadnje pa se zahvaljujem mojemu fantu in prijateljem, ki so me podpirali v času celotnega študija in verjeli v moje sposobnosti.

IZJAVA O AVTORSTVU ZAKLJUČNEGA DELA

IME IN PRIIMEK AVTORJA: Teodora Majstorović

VPISNA ŠTEVILKA: 98201020

FAKULTETA: Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem

ŠTUDIJSKI PROGRAM IN STOPNJA: Visokošolski strokovni študijski program prve stopnje Predšolska vzgoja

NASLOV ZAKLJUČNEGA DELA: Vključevanje otrok priseljencev in jezikovne ovire: primer primorskega vrtca

Podpisana izjavljam, da sem avtorica zaključnega dela z naslovom Vključevanje otrok priseljencev in jezikovne ovire: primer primorskega vrtca.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo zaključno delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem zaključnem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili fakultete,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega zaključnega dela in je zapisan v skladu z navodili fakultete,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo zaključno delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem zaključnem delu,
- se zavedam, da je plagijatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13 in 56/15), prekršek pa podleže tudi disciplinskim ukrepom UP PEF v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagijatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno delo in za moj status na UP PEF,
- je zaključno delo lektorirano in urejeno skladno z navodili fakultete.

Kraj in datum: Koper, 26. 10. 2023

Podpis avtorice:
Teodora Majstorović

IZVLEČEK

Tema diplomske naloge je vključevanje otrok priseljencev in jezikovne ovire: primer primorskega vrtca.

V teoretičnem delu smo opredelili pojma otroci priseljenci in jezikovne ovire ter predstavili proces vključevanja otrok priseljencev v slovenske vrtce. Izpostavili smo tudi pomen sodelovanja s starši, ki prav tako potrebujejo pomoč pri usmerjanju, učenju slovenskega jezika in prilagajanju na novo okolje. Posebno pozornost smo namenili strategijam, ki bodo v pomoč vzgojiteljem, ki ne vedo, kako pristopiti v situacijah, ko je v skupino vključen otrok iz drugega jezikovnega in kulturnega okolja.

V empiričnem delu smo izvedli kvalitativno raziskavo. Vanjo je bilo vključeno 10 vzgojiteljic predšolskih otrok iz izbranega vrtca. Na podlagi intervjujev smo zbirali podatke o kompleksnosti, s katero se soočajo vzgojitelji pri delu z otroki. Prosili smo jih, da nam predstavijo primere iz prakse in delijo svoja osebna stališča.

Rezultati raziskave so pokazali, da je proces vključevanja otrok priseljencev v vrtec zelo kompleksen. Največjo težavo predstavlja jezikovna ovira, ki otežuje sporazumevanje ne le z otroki, ampak tudi z njihovimi starši, ki slovenščine pogosto ne razumejo. Izziv za vzgojitelje je tudi iskanje najbolj učinkovitih strategij, s katerimi se bodo najprej povezali z otrokom, mu omogočili udobno počutje in splošno funkcioniranje znotraj vrtca. Kot ključne dejavnike izpostavljajo razumevanje, strpnost, doseganje dobre komunikacije in vzajemnih odnosov med vrtcem in starši ter otroki.

Ključne besede: otroci priseljenci, vzgojitelji, jezikovna ovira, slovenščina kot drugi jezik, vrtec, izzivi, strategije, podpora.

ABSTRACT

Integration of Immigrant Children and Language Barriers: An Example of a Kindergarten in the Primorska Region.

The topic of this thesis is "Integration of Immigrant Children and Language Barriers: An Example of a Kindergarten in the Primorska Region."

In the theoretical part, we defined the concepts of immigrant children and language barriers and presented the process of integrating immigrant children into Slovenian kindergartens. We also emphasized the importance of collaborating with parents who also require assistance in guiding their children, learning the Slovenian language, and adapting to a new environment. We paid special attention to strategies that will aid educators who are unsure how to approach situations when a child from a different linguistic and cultural background is included in the group.

In the empirical part the qualitative research was conducted. Ten teachers of preschool children from the selected kindergarten were included in the research. Based on interviews, we collected data on the complexity that educators face when working with children. We asked them to present examples from practice and share their personal views.

Results of the research showed that the process of integrating immigrant children into kindergarten is very complex. The biggest problem is the language barrier, which makes it difficult to communicate not only with children but also with their parents who often do not understand Slovenian. The challenge for educators is also to find the most effective strategies to enable them to connect with the child first, enable it to feel comfortable and generally function within the kindergarten. Tolerance, achieving good communication and mutual relations between the kindergarten, parents and their children are the key factors pointed out.

Keywords: Immigrant children, educators, language barrier, Slovenian as a second language, kindergarten, challenges, strategies, support.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL.....	2
2.1	Opredelevanje priseljencev in otrok priseljencev	2
2.2	Pomen jezikovnih ovir v komunikaciji.....	3
2.2.1	<i>Slovenščina kot drugi/tuji jezik .....</i>	3
2.2.2	<i>Premagovanje jezikovnih ovir v vrtcu.....</i>	3
2.3	Vključevanje otrok priseljencev v vrtec	6
2.3.1	<i>Pomembnost vloge vzgojitelja .....</i>	6
2.3.2	<i>Pomembnost medkulturne vzgoje in izobraževanja .....</i>	6
2.3.3	<i>Smernice z načeli in strategije za uspešno vključevanje otrok priseljencev v vrtece .....</i>	8
2.3.4	<i>Sodelovanje s starši otrok priseljencev – zagotavljanje pomoči in podpore .....</i>	10
3	EMPIRIČNI DEL.....	14
3.1	Problem, namen in cilji	14
3.2	Raziskovalna vprašanja.....	14
3.3	Metodologija.....	15
3.3.1	<i>Raziskovalne metode .....</i>	15
3.3.2	<i>Raziskovalni vzorec.....</i>	15
3.3.3	<i>Pripomočki.....</i>	15
3.3.4	<i>Postopek zbiranja podatkov.....</i>	15
3.3.5	<i>Postopek obdelave podatkov.....</i>	16
3.4	Analiza intervjujev	16
3.4.1	<i>Izzivi pri delu z otroki, ki so novi v državi in se soočajo z jezikovnimi ovirami.....</i>	16
3.4.2	<i>Uvajanje otrok z jezikovnimi ovirami v vrtčevski sistem in podpora pri prilagajanju na novo okolje .....</i>	16
3.4.3	<i>Najbolj učinkovite strategije za podporo otrok z jezikovnimi ovirami pri komunikaciji in sodelovanju v vrtcu .....</i>	17
3.4.4	<i>Zagotavljanje podpore družinam otrok za uspešno vključevanje v vrtec .....</i>	18
3.4.5	<i>Uveljavljanje kulturne občutljivosti in spodbujanje raznolikosti v pedagoškem pristopu pri delu z otroki, ki so nedavno priseljeni v državo .....</i>	19

3.4.6	<i>Izzivi in problematika komunikacije s starši otrok, ki so novi v državi</i>	20
3.4.7	<i>Učinkovite strategije za premagovanje problematike v komunikaciji s starši otrok z jezikovnimi ovirami</i>	20
3.4.8	<i>Socialna interakcija in povezovanje otrok v skupini</i>	21
3.4.9	<i>Stališča vzgojiteljic o izogibanju izzivu pri delu z otroki z jezikovnimi ovirami</i>	22
3.4.10	<i>Čustveni izzivi in osebna stališča vzgojiteljic pri delu z otroki z oviranim jezikovnim področjem</i>	22
3.4.11	<i>Medsebojna izmenjava izkušenj vzgojiteljic</i>	23
3.4.12	<i>Nasveti za druge vzgojitelje pri delu s starši in otroki, ki so novi v državi</i>	23
4	SKLEPNE UGOTOVITVE	25
5	LITERATURA IN VIRI	27

1 UVOD

V vzgojnih ustanovah se vse pogosteje srečujemo s sprejemanjem otrok, ki prihajajo iz različnih jezikovnih in kulturnih okolij. Za vzgojitelje sprejemanje in vključevanje priseljencev lahko predstavlja velik izziv, še posebej za tiste, ki se s tem prvič soočajo v praksi. Pogosto je največja težava komunikacija, saj veliko priseljenih otrok in njihovih staršev ne pozna slovenskega jezika.

Otrokov primarni cilj ni učenje jezika in spoznavanje nove kulture, saj se tega ne zaveda. Ključnega pomena je, da vzgojitelje opolnomočimo s potrebnimi veščinami za začetne stopnje jezikovnega pouka in jim omogočimo vpogled v sodobne metode poučevanja slovenščine, ne glede na to, ali gre za prvi, drugi ali tuji jezik. Hkrati je treba izobraževalce seznaniti s temeljnimi načeli sodobne medkulturne vzgoje, ki jo je treba spodbujati neodvisno od prisotnosti tujih posameznikov ali priseljencev v danem okolju (Baloh, Birsa, Burolo, Derganc in Padovan, 2021). Vrtci in šole naj se razvijejo v vključujoče skupnosti, ki vključujejo starše, otroke, vzgojitelje in učitelje. Ko si prizadevamo za vzpostavitev medkulturnega vzdušja, se moramo osredotočiti dlje od zgolj negovanja odnosov med otroki in osebjem. Namesto tega bi morali sprejeti celosten pristop k oblikovanju izobraževalne izkušnje, ki spodbuja občutek pripadnosti in sodelovanja med vsemi vpletenimi (Rutar idr., 2018).

V slovenskih zakonih, resolucijah in evropskih dokumentih se pogosto uporablja izraz vključevanje, ki je sinonim za politike vključevanja priseljencev, priporočila in raziskave (Vižintin, 2017).

Dostop do izobraževanja ni zadosten, da bi otrokom zagotavljal dobro počutje in učni uspeh. Za spodbujanje aktivnega državljanstva med izobraževalnim procesom je ključnega pomena poudariti, da je sposobnost posameznika, da prispeva k družbi, odvisna od njegovega občutka osebne varnosti in vrednosti, pa tudi od tega, da ima opredeljeno vlogo in namen v družbi. Učitelji in vzgojitelji imajo ključno vlogo pri vzpostavljanju negovalnih odnosov v zgodnjem izobraževanju, tako da izkazujejo pristno zanimanje za otrokovo ozadje in osebne izkušnje, ki oblikujejo njihovo razumevanje sebe in drugih (Rutar idr., 2018). Temeljni cilji za izobraževanje otrok priseljencev v vrtcih morajo zagotoviti optimalen razvoj posameznika ne glede na njegove različne značilnosti, spodbujati morajo strpnost, sodelovanje, spoštovanje raznolikosti, enakost med spoloma ter izkazati spoštovanje do pravic in svobode otrok in ljudi (Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole, 2012).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Opredelitev priseljencev in otrok priseljencev

Priseljenci predstavljajo raznoliko skupino ljudi, ki se selijo po vsem svetu. Preseljevalni tokovi so kompleksni in zajemajo različne vrste priseljencev, kot so dolgoročni, začasni, trgovci in prebivalci obmejnih območij (Medvešek, 2007). Omenjeni vir navaja, da zajemajo tudi visoko izobražene strokovnjake, specialiste in delavce brez formalne izobrazbe, medtem ko so begunci, azilanti in povratniki opredeljeni kot poseben tip priseljencev. Navaja tudi, da je priseljenec prebivalec, ki je imel prvo prebivališče zunaj Slovenije in v Sloveniji prebiva najmanj eno leto.

Glosar migracij (International Organization for Migration, 2007) opredeljuje pojem priseljenec kot osebo, ki se samostojno in brez vpliva zunanjih dejavnikov odloči migrirati zaradi osebnih koristi. Poleg posameznika vključuje tudi njegove družinske člane, ki se preselijo v druge države ali območja zaradi izboljšanja socialnih in materialnih razmer ter ustvarjanja boljše prihodnosti za sebe in svoje družine.

Pojem otroci priseljenci avtorica definira kot otroke, ki so bili rojeni v drugi državi in so bili večinoma vključeni v izobraževalni sistem svoje države, vendar so se zaradi združevanja družine preselili v Slovenijo in nadaljevali šolanje v slovenskem izobraževalnem sistemu. Pravi še, da se otroci priseljencev večinoma pogovarjajo v materinščini, slovenščine pa se naučijo, ko pridejo v Slovenijo (Vižintin, 2017).

Janta in Harte (2016) pod izrazom »otrok priseljenec« ločujeta dve skupini otrok:

- otroke, ki so se rodili v tujini, bodisi znotraj ali zunaj Evropske unije (prva generacija priseljencev);
- otroke, katerih starši so se rodili v tujini ali imajo vsaj enega starša, ki se je rodil v tujini (druga generacija priseljencev).

Avtorja navajata, da se izobraževalne politike v različnih državah članicah razlikujejo glede otrok priseljencev, ki imajo drugačen prvi jezik od večinskega jezika države gostiteljice, in otrok, katerih materni jezik je jezik države gostiteljice – na primer v Angliji se otroci, katerih prvi jezik ni angleščina, opredeljujejo kot »govorci angleščine kot dodatnega jezika«.

Priseljenci sodijo med ranljive ciljne skupine zaradi socialne izključenosti in pogosto marginalnega položaja. Za njih so značilne različne ovire, kot so materialno pomanjkanje, težave z zaposlitvijo in ovire na področju izobraževanja. Največja ranljivost izhaja iz jezikovne ovire oz. neznanja jezika države, v katero so prišli, kulturnih in ekonomskih dejavnikov (Javrh, 2021).

2.2 Pomen jezikovnih ovir v komunikaciji

Cotič, Medved Udovič in Starc (2011) omenjajo jezik kot sredstvo ustnega in pisnega komuniciranja v raznolikih vsakdanjih okoliščinah, ki omogoča družbeni stik med ljudmi.

Jezikovne ovire so kot omejitve, ki preprečujejo ljudem, da se med seboj razumejo in predstavljajo skupni izziv za posameznike, skupine, mednarodne družbe, vlade, nacije in celoten svet (Buarqoub, 2019). Omenjeni vir poudarja, da jezikovne ovire lahko povzročajo težave v komunikaciji, kot so nesporazumi, napačno razumevanje sporočil, izkrivljena sporočila, napačne informacije, zmeda, nezaupanje, negotovost, frustracija, šibek in napačen povratni odziv, letalske in pomorske nesreče in katastrofe, smrti, napetosti, konflikti, nasilje med ljudmi.

2.2.1 Slovenščina kot drugi/tuji jezik

Otroci priseljenci, ki imajo slabo znanje učnega jezika, vstopajo v vzgojno-izobraževalni prostor. Za te otroke je slovenščina njihov drugi jezik. Zato je nujno, da se že v začetni fazi naučijo slovenščine kot drugega jezika (Jeziki v vzgoji in izobraževanju, 2023).

Prvi jezik ali materinščina je jezik, ki se ga posameznik začne učiti pred katerim koli drugim jezikom (Haramija in Pulko, 2021).

»Drugi jezik je s stališča posameznika, posameznice tisti jezik, ki je za posameznika, posameznico sredstvo komunikacije, vzporedno z njegovim prvim jezikom.« (Pirih Svetina, 2005, v Haramija in Pulko, 2021, str. 5).

Slovenščina kot tuji jezik je tisti jezik, ki ga posameznik usvoji v tujini kot tuji jezik. Tako imenovani »neprvi jezik« je definiran kot jezik, ki ga posameznik pridobiva kot drugi ali dodatni jezik. Raba tega izraza je pogosta, čeprav ni nujno, da je za priseljene otroke slovenščina drugi jezik. Običajni izraz za vse jezike, ki niso prvi, lahko tudi imenujemo »slovenščina kot drugi tuji jezik« ali skrajšano »SDTJ« (Haramija in Pulko, 2021).

2.2.2 Premagovanje jezikovnih ovir v vrtcu

Prva interakcija s tujim jezikom v izobraževalnem okolju je za učenca izjemno pomembna, predvsem zaradi kultiviranja ljubezni do jezika in spodbujanja želje za nadaljnje učenje (Branc Demšar, 2010).

Za otroke, katerih materni jezik ni slovenščina, je v vrtcu zagotovljeno poučevanje tujega jezika, slovenščine kot tujega jezika in materinščine. O njihovi vključitvi odločajo starši. Učenje slovenščine je organizirano v okviru dodatnih ur, ki potekajo med bivanjem otrok v vrtcu, in za to so zadolženi ustrezno usposobljeni strokovnjaki. Dodatne ure se

izvajajo individualno ali v skupinah, pri čemer se lahko združuje več vrtčevskih skupin, enot ali vrtcev. Zaželeno je, da so otroci v skupinah različnih starosti, da bi se spodbujale njihove socialne veščine. Za govorno šibke otroke, ki prihajajo iz različnih socialnih in kulturnih okolij, je tudi zagotovljeno dodatno učenje govora, za katerega izvajanje se odloči vrtec. Dodatno učenje govora izvaja vzgojitelj predšolskih otrok. Za izvajanje vsega navedenega je treba imeti ustrezno gradivo in pripomočke, ki jih pripravijo strokovnjaki, medtem ko se za finančni del poskrbi s strani države in občine (Krek in Metljak, 2011).

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012) navajajo, da bi moralo kakovostno poučevanje jezika otrok priseljencev v vrtcu vključevati predstavljanje otrokovega maternega jezika in kulture v vrtčevski skupini, zagotavljanje dostopnosti literature v maternem jeziku otroka, raznoliko gradivo za starše, ki je na voljo v več jezikih, in spletno povezovanje z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, iz katerih otrok izvira.

Publikacija *Cells (4-8 years)* (2016) za podporo v premagovanju jezikovnih ovir ter gradnjo zaupanja in samozavesti pri poučevanju otrok priseljencev navaja pomembnost podpiranja vizualnih prikazov, ki bodo pomagali pri razumevanju. *Young learner teaching tips* (2000) predlaga »fizične kretnje« (angl. Total Physical Response), ki so še posebej koristne v predšolskem obdobju za komunikacijo med vzgojiteljem in otrokom, ko otrok še ne zna brati in pisati. Navaja tudi, da jih je mogoče uporabiti v komunikaciji z odraslimi, ki imajo podobne težave. Branc Demšar (2010) tudi poudarja pomembnost vključevanja gibalne aktivnosti, ki ne le da zadovoljuje naravno otrokovo potrebo po gibanju, temveč spodbuja njegovo intelektualno radovednost.

Sproščeno in spodbudno okolje je tisto okolje, v katerem otrok skozi igro usvaja besedišče in komunikacijske vzorce, ki se redno ponavljajo. Zato se pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih pristopov za učenje jezika otrok priseljencev lahko poslužimo s pripravljenimi gradivi in ustreznimi didaktičnimi igrami (Bednjički Rošer, 2021).

Omogočiti bi morali tudi interakcijo z maternimi govorcami različnih starosti in socializacijo v okolju, kjer je jezik, ki ga usvaja, komunikacijsko orodje. To so lahko aktivnosti znotraj in izven vrtca, kot so športne aktivnosti, jezikovne igre, različne knjige, videoposnetki in druge informacijsko-komunikacijske tehnologije (V vrtčevskih skupinah vse več priseljencev in tuje govorečih otrok, 2023).

V tem primeru Bednjički Rošer (2021) predlaga naslednje gradivo, ki ga lahko uporabljamo za učenje slovenščine z otroki priseljenci:

- »Križ kraž« (Križ kraž, 2023): učbenik, namenjen uvodnemu učenju slovenščine kot drugega in tujega jezika. Oblikovan je za pet do šest let stare otroke, ki še niso opismenjeni.
- »Slika jezika« (Slika jezika, 2023) je obsežen vizualni didaktični material, namenjen sproščnemu pridobivanju besedišča in jezikovnih struktur v slovenščini.
- Slikanica »Različna sva, rada se imava« avtorjev Hanuš in Škerl (2013a) je kartonka, ki je namenjena otrokom prvega starostnega obdobja, vendar je zelo koristna tudi za otroke priseljence, zlasti ko potrebujejo večje prilagoditve zaradi jezikovnih ovir.
- Slikanica »Kje živijo živali« (Hanus in Škerl, 2013b) je nadaljevanje predhodne slikanice. Omogoča spoznavanje živali in njihovih domov. Otroci imajo možnost pripovedovanja o lastnem domu in družini ter osvetlitev različnosti in različnih oblik družin.
- »Rojstni dan« (Hanus in Zavadlav, 2009) – besedilo, ki je v kombinaciji s slovenščino prevedeno v jezike priseljencev (makedonski, hrvaški in romski jezik).
- Avtorska slikanica »Mednarodni živalski slovar« (Prap, 2004) je primerna za drugo starostno obdobje. Otroku priseljencu omogoča predstavljanje materne jezika in krepi pojmovanje drugačnosti kot vrednote.
- »Miška želi prijatelja« (Mav Hrovat in Krhin, 2015) je primerna za drugo starostno obdobje v več jezikih.
- »Markova čelada« (Hanus in Manček, 2020) je napisana v slovenskem, albanskem, angleškem, ruskem in bosanskem jeziku za učenje novih pojmov, kot so barve, športni rekviziti, živali v parku itn.

Baloh idr. (2021) predlagajo naslednje didaktične pristope:

- Celostni telesni odziv (CTO), znan tudi kot Total Physical Response ali skrajšano (TPR), je eden izmed pristopov za učenje/seznanjanje otrok z drugim jezikom. Izvajamo ga v podpornem in sproščnem okolju z otrokom, starim dve do osem let. Pristop je preizkušal ameriški psiholog James Asher, ki je najprej opazoval mlajše otroke pri učenju prvega jezika, nato pa poiskal povezavo med besedo in gibom v začetni fazi usvajanja drugega jezika. Metoda se osredotoča na usvajanje jezika prek lastnega telesa, ki vključuje kretnjo, gibanje, mimiko in telesno govorico.

- Igralne tehnike J. M. Artigala temeljijo na enostavnih zgodbah s kratkim in ponavljajočim se besedilom, pri čemer vzgojitelj ne pripoveduje, temveč recitira z otroki. Zgodba vključuje otrokovo izražanje s pomočjo lastnega telesa ter izražanje pozitivnih in negativnih čustev.
- Veččutno učenje ali VAKOG je pristop, ki upošteva različne sloge zaznavanja in združuje učne strategije, ki se osredotočajo na čute in integrirajo besede, predstave, zaznavanje in gibanje. Načrtovanje učne ure mora vključevati vse načine zaznavanja, to so vizualno, avditivno, kinestetično, olfaktorno (vonj) in gustatorno (okus).

2.3 Vključevanje otrok priseljencev v vrtec

2.3.1 Pomembnost vloge vzgojitelja

Vsi strokovni delavci v vrtcu morajo biti pripravljene na sprejem novih otrok in jasno seznanjeni s svojo vlogo v tem procesu, da bi zagotovili, da se otroci in njihovi starši počutijo sprejete, informirane in podprte (Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole, 2012).

Pedagoški delavci, kot so vzgojitelji, morajo biti introspektivni in samoreflektivni pri svojem delu z otroki, za katere je jezik države, v kateri trenutno prebivajo, drugi ali tuji jezik. Ti strokovnjaki bi morali biti aktivni v samozavedanju in nadzoru nad morebitnih obstoječih predsodkov, ki bi jih lahko imeli do specifičnih etičnih skupin, otrok priseljencev, njihovih zmožnosti ali vključevanja staršev v izobraževalni proces njihovih otrok. Hkrati je pomembno, da so pedagoški delavci pozorni na možnost prisotnosti predsodkov v vrtčevski skupini, da sprejemajo raznolikost in opazijo, če se otrok priseljenec počuti izolirano in manj samozavestno (Tekavc in Kranjec, 2021).

Predhodne priprave vrstnikov so ključne, da razumejo, da se nov prispeli otrok lahko sooča z izzivi, še posebej zaradi jezikovnih ovir. Zato je pomembno, da so vrstniki usposobljeni, da pokažejo empatijo, izrazijo sprejemljivost in nudijo podporo novemu otroku v vrtčevski skupini (Haramija in Pulko, 2021).

2.3.2 Pomembnost medkulturne vzgoje in izobraževanja

V sodobnem času se slovenski izobraževalni sistem srečuje z izzivom sprejemanja otrok, ki ne govorijo slovenskega jezika kot maternega. Zato mora jezikovni pouk vključevati medkulturnost kot poseben element znotraj kulture poučevanja svoje izobraževalne paradigme (Baloh idr., 2021). Vrečer in Kucler (2010) pravita, da je treba spodbujati vse posebnosti okolja otrok priseljencev, da bi se počutili bolj sprejeto in odklonili strah v novem in drugačnem okolju.

Področja modela medkulture vzgoje in izobraževanja so (Vižintin, 2017, v Bednjički Rošer, 2021, str. 119):

- *»razumevanje medkulture kot pedagoško-didaktičnega načela,*
- *razvoj sistemske podpore za uspešno vključevanje otrok priseljencev,*
- *učitelji z razvijajočo se medkulturno zmožnostjo,*
- *razvoj zavedanja o večkulturni družbi pri vseh učnih predmetih,*
- *razvoj medkulturnega dialoga na šoli,*
- *sodelovanje s (starši) priseljenci in*
- *sodelovanje z lokalno skupnostjo«.*

Medkulturni vzgojitelj, ki je osredotočen na medkulturno delovanje, izkazuje svoje priznavanje medkulturnizma kot temeljnega stebra sodobne družbe. Ta strokovnjak razvija pozitiven odnos do lastne kulture, hkrati pa kaže odprtost do različnih kultur. S kompetentnostjo se uspešno giblje znotraj različnih kulturnih okolij, pri čemer se izogiba dominaciji ali nadvladi, hkrati pa vzdržuje samozavestno obnašanje. Tak vzgojitelj se učinkovito prilagaja in deluje z različnimi skupinami, ob tem pa kulturno raznolikost obravnava kot ključno vrednost. S spoštljivim pristopom do različnosti se prilagaja in obvladuje izzive. Usmerjen je v krepitev pravičnosti in zagotavljanje enakih priložnosti za vse udeležence v izobraževalnem procesu. Poudariti je treba, da je stopnja zavedanja posameznikove lastne kulturne identitete in razumevanja kulturne raznolikosti neposredno povezana z njegovo zmožnostjo razvijanja občutljivosti, razumevanja in sprejemanja medkulturnih razlik (Baloh idr., 2021).

V okviru medkulturnega izobraževanja so med ključnimi cilji zagotoviti, da vsak posameznik, ne glede na svojo kulturno identiteto, sposobnosti in potrebe, v celoti aktivno sodeluje v družbenem življenju. Vrtec kot multikulturna izobraževalna ustanova kulturno, jezikovno in versko raznolikost obravnava kot standardno situacijo. Ta vključuje tako manjšinske kot večinske skupnosti in jo uporablja kot koherentno učno sredstvo, ki predstavlja dragocen vir znanja in razumevanja.

Zavedanje o različnosti med ljudmi sproža potrebo po spoznavanju drugih kultur. Iz tega razloga je treba vsebine in metode v izobraževalnih ustanovah oblikovati tako, da vsebujejo ključne vrednote, kot so enakost, demokracija, svoboda in prijateljstvo. S tem bi spodbujali razvoj medkulturnih kompetenc otrok v skupini.

Pomemben dejavnik učinkovitega medkulturnega izobraževanja je jezik poučevanja, ki upošteva ključno vlogo materinščine (če je ta različen od jezika

poučevanja) in vseh ostalih jezikov, ki sestavljajo otrokov jezikovni repertoar (Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole, 2012).

2.3.3 Smernice z načeli in strategije za uspešno vključevanje otrok priseljencev v vrtce

Strategy (2023) definira pojem »strategije« kot premišljeno zasnovan načrt in metodo, ki sta usmerjena v doseganje določenih ciljev v dolgoročnem časovnem obdobju.

Za uspešno vključevanje otrok priseljencev v vrtec in usvajanje medkulturne družbe je posebnega pomena spoštovanje naslednjih načel (Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole, 2012):

- Načelo odprtosti, avtonomnost in strokovna odgovornost vzgojno-izobraževalnega zavoda in strokovnih delavcev v njem: V skladu z zakonodajo in drugimi predpisi vrtec neodvisno odloča o organizaciji in pristopih, ki so najbolj učinkoviti za doseganje ciljev vključevanja priseljenjskih otrok v slovenski izobraževalni sistem. Posebna pozornost je namenjena strategijam za delo z njimi.
- Načelo enakih možnosti z upoštevanjem različnosti med otroki (spoštovanje otrokove izvorne kulture) in razvijanjem večkulturnosti in raznojezičnosti: Optimalen razvoj otrok temelji na tesnem sodelovanju med izobraževalno ustanovo in starši, kar vključuje podporo jezikovnemu razvoju in zagotavljanje enakih priložnosti za vse. Poudarek je na kreiranju okolja, ki podpira multikulturno vzgojo in razvoj medkulturnih kompetenc pri otrocih. Pomemben vidik je tudi priznavanje večjezičnosti in premagovanje medkulturnih ovir, da bi ustvarili sodelovalno in inovativno okolje v sodobni družbi.
- Načelo zagotavljanja pogojev za doseganje ciljev in standardov znanja: Izobraževalne ustanove morajo prilagajati in razvijati ustrezne načine dela, ki omogočajo uspešno integracijo priseljenih učencev in dijakov, ob upoštevanju njihovih potreb in kulturnega ozadja. To vključuje zagotavljanje prilagojenih programov in podpore. Z uporabo individualiziranih načrtov aktivnosti in vzpostavljanjem mrež učne pomoči med učenci/dijaki se spremlja in zagotavlja napredek pri doseganju izobraževalnih ciljev.
- Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti komunikacije in drugih načinov izražanja – učenje jezika: Spodbujanje uporabe jezika (materne ali slovenskega) pri priseljenih otrocih je ključnega pomena v izobraževalnih ustanovah. Strokovni delavci morajo biti obveščeni o izzivih, povezanih z

manjšim znanjem slovenščine pri priseljenih otrocih in pri nekaterih potomcih priseljencev (problem druge generacije).

- Načelo sodelovanja s širšo lokalno skupnostjo: Za uspešno integracijo priseljenih otrok je ključno vključevanje družinskih članov in širše skupnosti v izobraževalni proces. Zaupnik, imenovan v izobraževalni ustanovi, posreduje med starši, šolo/dijaškim domom in lokalno skupnostjo ter sodeluje z nevladnimi in mladinskimi organizacijami, ki nudijo podporo in aktivnosti za priseljene otroke in njihove starše. Takšno sodelovanje prinaša pozitivne rezultate za priseljene otroke/učence/dijake, hkrati pa spodbuja medvrstniško pomoč in uporabo različnih strategij sodelovanja s starši otrok priseljencev.

Rutar idr. (2018) za izvajanje kakovostne podpore pri uspešnem vključevanju otrok priseljencev v vrtec predlagajo naslednje:

- delovanje znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda glede na število vključenih priseljenih otrok,
- povezovanje z drugimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi lokalnega okolja,
- organiziranje dneva dobrodošlice pred začetkom šolskega leta za otroke priseljence in njihove starše,
- izmenjava izkušenj in praks med strokovnimi delavci za uspešno vključevanje,
- usklajevanje drugih oblik podpore otrokom od strani strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnem zavodu, ki sodeluje z drugimi institucijami,
- medsebojna povezanost in sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci,
- priprava individualnega načrta za otroka, pri katerem vzgojitelj, otrokovi starši in ostali strokovni delavci aktivno spremljajo njegov napredek,
- povezovanje z organizacijami, ki se izvajajo v lokalnem okolju,
- skrb vzgojno-izobraževalnega zavoda, da se otroci priseljenci vključujejo v različne dejavnosti v vrtcu/šoli in lokalni skupnosti.

Projekt Erasmus + K2 Development of Literacy and Language Learning for Disadvantaged Young Learners (kratica DEAL) z naslovom v slovenščini »Razvoj pismenosti in učenje jezika za mlajše učence v jezikovno manj ugodnih okoliščinah« je prek raziskave in izvedbe projekta prišel do nekaterih univerzalnih ugotovitev s poudarkom na naslednjih izjavah (Haramija in Pulko, 2021):

- Za uspešno delo z bolj ranljivimi skupinami otrok, med katere sodijo tudi otroci, ki se spopadajo z jezikovnimi izzivi, je ključno nenehno zavedanje o pomembnosti podpornih odnosov.

- Ob prvem stiku z otrokom, ki ne razume slovenščine, je bistveno, da je naš pristop sproščen, začinjen z nasmehom in spodbudno besedo, čeprav je otrok ne razume. Izrednega pomena je tudi ton našega glasu.
- Pri izbiri komunikacijskega kanala moramo upoštevati, da je vsak otrok unikaten. Izjemno pomembno je, da otroku na preprost način pokažemo, da nam je mar zanj in da nas resnično zanima, kar mu postopoma daje občutek varnosti.
- Pomemben komunikacijski kanal, prek katerega se otrok odpre, so risbe; prek risb, slik in ilustracij lahko otroci izražajo mnoge informacije.
- Učenje skozi različne metode in aktivnosti, na primer prek likovnih aktivnosti, igre (v primeru manjših otrok), s pomočjo slik, z opisovanjem slik in pogovori, je izredno učinkovito. Jezikovne ovire so presegali z uporabo mimike, kretenj, prevajalnikov ali slovarjev, vendar je najpreprostejša metoda uporaba slikovnega gradiva.
- Če je na voljo posredni jezik, se ta zagotovo uporablja za lažjo komunikacijo. Če posrednega jezika ni, se izobraževalci sporazumevajo s kretnjami in z mimiko ob pomoči slik.
- Za uspešno socializacijo otroka je nujno delo tudi s skupino. Ključno je dosledno sporočanje, da smo vsi v skupini soodgovorni za počutje vseh.
- Pri socializaciji otroka v okolje je prvi vtis izjemno pomemben, saj moramo novemu otroku v skupini dati vedeti, da je dobrodošel.
- Spontani pogovori so izredno učinkoviti za socializacijo otroka; prek iskrenega in sproščenega pogovora damo otroku vedeti, da nam ni vseeno zanj in da mu želimo pomagati.

Jelen Madruša in Štirn (2015) pravita, da je za uspešno vključevanje pomembno podati občutek varnosti, pozdrav v slovenščini in materinščini, intenzivno poučevati slovenščino, dati priložnost, da predstavi svojo kulturo, navade in običaje drugim otrokom, izraziti interese za otroka, npr. vprašati, kako se počuti, sodelovati z otrokovimi starši in se zavedati, da tudi oni potrebujejo pomoč in podporo.

2.3.4 Sodelovanje s starši otrok priseljencev – zagotavljanje pomoči in podpore

Vsak starš si želi, da bi se njegov otrok v vrtcu počutil varno in sprejeto.

Bahovec, Bregar-Golobič in Kranjc (1999) pravijo, da je pri tem zelo pomemben odnos med vrtcem in starši otroka ter da se zagotovi ravnovesje med dopolnjevanjem

vzgoje doma in vzgoje v vrtcu. V tem odnosu morajo biti odgovornosti porazdeljene tako, da vedno obstaja medsebojno spoštovanje.

V procesu prilagajanja na novo okolje je za otroka ključnega pomena občutek varnosti. Prav ta občutek je temelj, na katerem lahko otrok začne graditi zaupanje do ljudi v svoji okolici. Za tako ranljivo skupino je izjemno pomembno, da imajo osebo, ki ji zaupajo, so nanjo navajeni in se lahko zanesejo nanjo. Tako je lažje premagovati jezikovne ovire in začeti proces učenja tujega jezika (Kovče, 2019). Vloga zaupnika je, da se poveže in aktivno sodeluje z nevladnimi in mladinskimi organizacijami, ki se specializirajo za integracijo priseljenih otrok in mladostnikov ter imajo dragocene izkušnje pri delu z njimi in njihovimi starši. Na ta način se iščejo učinkoviti pristopi in rešitve. Takšno sodelovanje prinese pozitivne rezultate, ki so odvisni od pomoči priseljenim otrokom (Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole, 2012). Vlogo zaupnika ima katera koli oseba, ki ji otrok najbolj zaupa (Boscarol in Žorž Kisilak, 2015).

Oblike sodelovanja s starši lahko razdelimo na formalne in neformalne. Kot navajata avtorici Devjak in Berčnik (2020), formalne oblike sodelovanja s starši zajemajo roditeljske sestanke, govorilne ure, pisna sporočila, svet staršev in svet zavoda. V neformalne oblike sodelovanja s starši vključujemo komunikacijo v živo ob prihodu in odhodu otroka, obiske na domu in družbene dogodke. Brejc, Ažman, Meden, Lubšina Novak, Žnidar, Deutsch in Valant (2021) pravijo, da se je neformalna oblika sodelovanja s starši izkazala kot zelo uspešna. Do tega so prišli na način, da so starše aktivno vključili v dnevne aktivnosti kot soustvarjalce in sodelavce. Večkrat so bili vključeni tudi v proces poučevanja in različne projekte, pri čemer so bili starši navdušeni, ker so lahko videli, kako in na kakšen način poteka učni proces njihovih otrok.

Strategije in metode za kakovostno komunikacijo s starši otrok priseljencev

Pred vstopom v interakcijo (Cells (4-8 years), 2016):

- Predvsem je pomembna izgradnja vzajemnega spoštovanja, razumevanja in zaupanja.
- Razmislek o najboljšem načinu posredovanja informacij. To je lahko osebno srečanje, prevajalec ali član družine kot podpora.
- Spoštljivo in empatično uporabljanje avtoritete.
- Zavedamo se, da je pred nami oseba, ki se sooča z izzivi migracije in se še vedno navaja na jezik države, v katero je prišla. Ključno je, da smo strpni, empatični ter prilagodljivi za podporo in izmenjavo informacij.

- Oblikujemo pogovor o skupni vrednosti izobraževanja. Na ta način bomo pridobili ključno znanje in veščine, ki so pomembne za profesionalno rast. Prav tako bomo ustvarili upanje za boljšo prihodnost, kar spodbuja motivacijo, ozaveščenost in podporo družini pri izobraževalnem procesu.
- Bodimo jasni glede razloga za sestanek. Preverimo starševo oz. skrbnikovo dojetje njihove vloge v šolanju (npr. udeležba na sestanku, pomoč pri domačih nalogah, postavljanje vprašanj).
- Razmislimo o njihovi situaciji tako, da si predstavljamo sebe v istem položaju v drugi državi. Kaj bi nam pomagalo?
- Zagotoviti moramo okolje, kjer se spoštujejo in sprejemajo različnosti ter se aktivno deluje proti stigmatizaciji. Na ta način se bo podal občutek odtujenosti pri drugih otrocih ali v kulturi, v kateri delujejo.

Med interakcijo (Cells (4-8 years), 2016):

- Govorimo bolj počasi, s premori, saj to veliko pomaga pri razumevanju. Zavedati se moramo, da se višina glasu, ritem, hitrost govora, poudarek in čustva med kulturami razlikujejo.
- Uporabljajmo preprost jezik, ki vsebuje neposredne in enostavne besede in stavke. Če uporabljamo prevajalca, se vsakih osem do deset sekund ustavimo z natančno razlago prevajalca. Pri uporabi prevajalca smo pozorni, da govorimo z družinskim članom, ne s prevajalcem, da ohranimo oseben in vključujoč odnos.
- Izogibajmo se uporabi metafor, žargonov, priljubljenih ali zapletenih izrekov terminologij.
- Pri razlagi in posredovanju informacij uporabljamo slikovni material (kot so fotografije, videoposnetki, diagrami ...).
- Biti moramo potrpežljivi in omogočiti dodatni čas čakanja na odgovor ter ponavljati večkrat, dokler ne ugotovimo, da nas starš razume.
- Pokažimo, da cenimo njihov trud med komunikacijo, in jim bodimo v podporo.
- Med razlago pogosto preverjajmo razumevanje. Vprašajmo: »Kaj si naredil, me razumeš?« »Povej mi, prosim, kaj sem rekel.« »Kaj pa ti to pomeni?«
- Imeti moramo razumevanje za neverbalno komunikacijo kot odgovor. Npr., da nasmeh lahko pomeni strinjanje ali zmedo oz. bojazen ali vljudnost, da molk lahko pomeni zmedo, nesprejemanje ali strinjanje.
- Izogibajmo se predsodkom in stereotipom.
- Srečanja naj bodo kratka in jedrnata, saj je lahko komuniciranje med jeziki zelo naporno in utrujajoče.

- Povabimo starše k izmenjavi medkulturnih informacij. Povejmo, da nas zanima več informacij o njihovi kulturi in načinu življenja. Vprašajmo jih, kakšna so njihova pričakovanja do nas kot vzgojiteljev in če se strinjajo z letnim delovnim načrtom vrtca.

Intenzivno učenje slovenskega jezika izstopa kot zelo učinkovit vir za starše priseljence z otroki. S programom SIMS z naslovom »Soočanje z izzivi medkulturnega sobivanja« so staršem omogočeni celoviti tečajji slovenskega jezika zaboljšanje komunikacijskih sposobnosti. Poleg tega so razširjali tečaje osnovnega učenja slovenskega jezika in nudili podporo materam priseljenkam tako v vrtčevskem kot šolskem okolju, da se uspešno vključijo v novo okolje. Inicijativa »materinska šola« predstavlja dragoceno priložnost za krepitev povezovanja med materami, utrjevanje njihovih socialnih krogov in pospeševanje njihove socialne integracije, pa tudi njihove družine (Program SIMS – »Soočanje z izzivi medkulturnega sobivanja«, 2023).

Upale (2015) pravi, da so v gorenjski regiji leta 2013/2014 v okviru projekta organizirali brezplačen tečaj slovenščine kot drugega jezika za starše otrok priseljencev. Poleg proženja pomoči je bil cilj projekta tudi raziskati, kakšno je njihovo zanimanje za učenje jezika in kolikšen bo odziv. Podatki kažejo, da je bil odziv v velikem številu in da so bile udeleženske delavne in motivirane do konca ter da so redno prihajale. Izpostavlja se tudi, da jim je tečaj slovenščine spodbudil še večjo zainteresiranost za učenje jezika, odklonil strah pred neuspehom učenja novega jezika in pomagal, da spoznajo slovenske norme in običaje.

Vzgojitelji in učitelji so tisti, ki pomagajo staršem priseljencem pri učenju slovenskega jezika (SDJ). Ponujajo smernice o lokalnih možnostih za obiskovanje tečajev SDJ in kje dostopati do učnega gradiva, bodisi z izposojjo ali nakupom. Hkrati omogočajo povezave med starši priseljenci in drugimi posamezniki, vključno s sostarši, skupnostmi priseljencev in lokalnimi organizacijami, ki nudijo podporo pri integraciji, kot so center za socialno delo, zveza prijateljev mladine, ljudska univerza, javna knjižnica in prostovoljske organizacije. Poleg tega učitelji priporočajo obisk spletne strani »Informacije za tujce« (2010), ki ponuja splošne informacije o Sloveniji v sedmih različnih jezikih (Vižintin, 2014).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

Vzgojitelji se soočajo s kompleksnostjo, kako pristopiti k otrokom priseljencem in njihovim družinam, kako premagati jezikovne ovire ter ustvariti učinkovito in pozitivno okolje. Ključno je zagotoviti, da se vsak otrok počuti varno, sprejeto in vključeno v vrtčevsko skupino ne glede na njegovo kulturno ozadje. Hkrati pa je pomembno, da se vzgojitelji sami počutijo odprti, neogroženi in pripravljeni na delo s takšnimi otroki.

Namen raziskave je prikazati, kako se vzgojiteljice soočajo z vključevanjem otrok priseljencev in z jezikovnimi ovirami pri komunikaciji z otroki in njihovimi starši.

Na podlagi problema smo si zastavili naslednje cilje:

- C1: Raziskati najbolj pogost izziv, s katerim se soočajo vzgojitelji pri delu z otroki priseljenci, s posebnim poudarkom na jezikovnih ovirah.
- C2: Ugotoviti, kateri prilagoditveni pristopi in strategije se izkažejo kot najučinkovitejši pri podpori otrokom v sporazumevanju in sodelovanju v skupinskih dejavnostih.
- C3: Ugotoviti, kako uspešno vključiti otroke priseljence v vrtčevski sistem.
- C4: Raziskati, kako poteka sodelovanje/komunikacija s starši otrok priseljencev pri vključevanju v vrtec.
- C5: Ugotoviti, kako vzgojitelji doživljajo delo z otroki priseljenci.

3.2 Raziskovalna vprašanja

V sklopu diplomske naloge smo se odločili, da si zastavimo pet raziskovalnih vprašanj. Izbrali smo jih na podlagi zapisanega problema.

Raziskovalna vprašanja so naslednja:

- RV1: Kateri je najbolj pogost izzivi, s katerimi se soočajo vzgojitelji pri delu z otroki?
- RV2: Kateri prilagoditveni pristopi in strategije se izkažejo kot najučinkovitejši pri podpori otrokom v sporazumevanju in sodelovanju v skupinskih dejavnostih?
- RV 3: Kako uspešno vključiti otroke priseljence v vrtčevski sistem?
- RV 4: Kako poteka sodelovanje/komunikacija s starši otrok priseljencev pri vključevanju v vrtec?
- RV 5: Kako vzgojitelji doživljajo svoje delo z otroki priseljenci?

3.3 Metodologija

3.3.1 Raziskovalne metode

Izbrali smo kvalitativni raziskovalni pristop. Metoda je deskriptivna.

3.3.2 Raziskovalni vzorec

V raziskavi smo anketirali 10 vzgojiteljic predšolskih otrok, ki imajo različne izkušnje pri delu z otroki priseljenci. Vzorec je neslučajnostni in namensko izbran.

3.3.3 Pripomočki

Pri raziskavi smo uporabili strukturirani intervju, pri katerem so vprašanja pripravljena in natančno strukturirana že pred intervjujem. Ta pristop poudarja uporabo enakih vprašanj za vse udeležence intervjuja. Strukturirani intervju ima za cilj zagotoviti objektivno zbiranje podatkov, saj se vsakemu udeležencu postavljajo enaka vprašanja v enakem zaporedju. Na ta način dobimo sistematično analizo odgovorov, objektivno vpogled v raziskovalno temo in primerjavo med udeleženci.

3.3.4 Postopek zbiranja podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo v letu 2023 v izbranem vrtcu. Za namene zbiranja podatkov smo uporabili strukturirani intervju, pri katerem so bila vprašanja predhodno pripravljena in natančno strukturirana. Intervju je bil izveden po predhodnem dogovoru z vzgojiteljicami, pri čemer smo jih prosili za dovoljenje snemanja zvoka s pametnim telefonom. Vsaka vzgojiteljica je posamezno in brez razkritja osebnih podatkov odgovarjala na vprašanja. Strukturiran intervju je zajemal vprašanja, ki so se nanašala na njihove delovne izkušnje in osebna stališča pri sprejemanju otrok priseljencev in soočanju z jezikovnimi ovirami.

Med izvedbo intervjuja je ena vzgojiteljica izrazila željo, da njeni odgovori ne bi bili snemani, temveč zapisani. V celoti smo spoštovali njeno željo in se zavezali k ohranjanju anonimnosti. Pred začetkom intervjuja je bil vzgojiteljicam tudi dodatno pojasnjen namen raziskave in kako bodo njihovi odgovori uporabljeni.

Zavedali smo se, da je pomembno slediti etičnim smernicam pri zbiranju podatkov, zato smo skrbno spoštovali zahteve in želje vzgojiteljic ter se trudili ustvariti vzdušje zaupanja med nami. Celoten postopek snemanja in intervjuja je potekal v prijaznem vzdušju, kjer smo si izmenjevali izkušnje in mnenja v zvezi z obravnavano temo.

Intervju je trajal med 20 in 30 minut, pri čemer je bila dolžina odvisna od odgovorov vzgojiteljic.

3.3.5 Postopek obdelave podatkov

Za pridobivanje podatkov smo se poslužili kvalitativne metode raziskave, ki nam je omogočila zapisovanje besednih opisov in pripovedi naših intervjuvank. S pomočjo programa Microsoft Office Word 2019 smo beležili pogovore, ki smo jih natančno dokumentirali.

Naslednji korak je bila sistematična kategorizacija podatkov v ustrezna podpoglavja, ki so se povezovala z vprašanji intervjuja. Pri analizi odgovorov vzgojiteljic smo se osredotočili na identifikacijo ključnih tem in vzorcev ter jih nadgradili z reprezentativnimi primeri iz zbranih intervjujev. Ta pristop nam je omogočil celovito in strokovno razumevanje izjav vzgojiteljic ter ustvarjanje kakovostnih analitičnih ugotovitev.

3.4 Analiza intervjujev

3.4.1 Izzivi pri delu z otroki, ki so novi v državi in se soočajo z jezikovnimi ovirami

Po mnenju večine intervjuvanih vzgojiteljic delo z otroki, ki so novi v državi in se soočajo z nerazumevanjem jezika, predstavlja vrsto izzivov. Med temi izzivi so izpostavile komunikacijske težave, vzpostavljanje ustaljene rutine, kulturno prilagajanje ter ohranjanje zanimanja in motivacije (»Velika težava, zelo težko. Drug jezik, druga kultura. Če podam kakšno navodilo, se ne razume, dokler se ta rutina ne utrdi. Ko mi nekaj delamo, kako ga pritegnit, ker on tako in tako ne razume, da bi mu zanimivo naredili, da ga pritegnejo stvari.«). Večina vzgojiteljic pravi, da nerazumevanje jezika vpliva tudi na nerazumevanje učne snovi (»Recimo, ko preberem zgodnico, povem kaj, se dolgočasijo. Dolgočasno jim je, ker ne razumejo jezika, niti, kaj govorim.«). Intervjuvanke izpostavljajo, da so zaupanje, prilagajanje na novo kulturo in vzpostavitev jasne rutine ključni pri vključevanju otrok v skupino (»Začetki so najhujši in najtežji zato, ker se moraš z otrokom pogovarjat v tvojem jeziku, moraš toliko časa ponavljat isto stvar, da otrok preklopi. Jaz bi rekla, da otroku čim bolj približam jezik okolja, da se otrok počuti sproščen. Več delam z dotikom in je kar izziv, še posebej ker želimo, da se otrok čim več počuti sprejetega in da tudi razume neke osnovne stvari.«).

3.4.2 Uvajanje otrok z jezikovnimi ovirami v vrtčevski sistem in podpora pri prilagajanju na novo okolje

Pri delu z otroki, ki imajo jezikovne ovire, se osredotočamo na ključne pristope za uspešno vključevanje. Polovica intervjuvank poudarja, da je med pomembnimi pristopi, ki jih vzgojiteljice uporabljajo za olajšanje komunikacije, tudi uporaba ključnih povedi v

maternem jeziku otroka (»V bistvu, če otrok govori jezik, ki ga jaz ne poznam, jaz vprašam starša, da mi napiše par ključnih povedi, kot so: »kmalu pride mama, ne jokaj, boš pil, boš jedel, si dobro«, in v bistvu jaz povem v njihovem jeziku in oni mi pač odgovorijo. Včasih si pomagamo s prevajalnikom za neke osnovne stvari, tako da najprej povemo v njihovem jeziku in potem še v slovenskem jeziku, ampak to je res za kratko obdobje.«). Druga polovica vzgojiteljic izpostavlja, da je pomembno otroke čim več navajati na jezik države, v katero so prišli, v tem primeru na slovenščino (»Otroci so prilagodljivi. Starši so tisti, ki se ne morejo vklopiti notri. Jaz sem proti temu, da se mi učimo njihov jezik. Enako jih vključujemo kot z vsemi ostali. Pomembno je, da se jih ne obravnava drugače, ker jih s tem lahko zaznamuješ. Ti otroci potrebujejo seveda več prilagoditev, ampak jih načeloma isto obravnavamo kot vse ostale otroke.«). Vzgojiteljice se vsekakor zavedajo, da je vsak otrok edinstven in ima svoje specifične potrebe, zato je ključno prilagoditi pristope glede na posameznega otroka. S tem namenom uporabljajo kombinacijo strategij (»Npr. če je to albanski jezik, jaz albanščine ne poznam, povem po slovensko, pokažem ali s kretnjami ali na slikicah. Še konkretno imam otroka, ki govori angleško, povem najprej po slovensko, če vidim, da me res ne razume, povem v angleščini. Seveda dodatno uporabljam slikovni material.«). Toplina in zaupanje sta ključna dejavnika pri uspešnem vključevanju otrok z jezikovnimi ovirami v vrtčevski sistem. Vzpostavljanje razumevanja in sprejemanja ter ustvarjanje zaupanja vrednega okolja omogočata otrokom, da se sprostijo, razvijajo svoje sposobnosti in se bolj samozavestno vključujejo v aktivnosti v vrtcu (»Najprej vsekakor se mora počutiti sprejeto, tudi če ne razume jezika, da se mu nasmehneš z neverbalno komunikacijo, da mu pokažeš stvari. Prvo je spoznavanje vzgojiteljice in pomočnice, da se dobro in sprejeto počutijo, da nehajo jokati, da se počutijo varni, da pride z veseljem v igralnico, da zjutraj so nasmejani, ko jedo obrok, da ne odvrta hrane in pijače. Treba razumeti, da so prišli na novo teritorijo.«).

3.4.3 Najbolj učinkovite strategije za podporo otrok z jezikovnimi ovirami pri komunikaciji in sodelovanju v vrtcu

Na podlagi izjav vzgojiteljic, ki imajo bogato izkušnjo na tem področju, smo opredelili več ključnih strategij in pristopov, ki so se izkazali za uspešne v praksi. Ena od ključnih strategij je uporaba slikovnega materiala, ki omogoča vizualno podporo pri komunikaciji (»Pri takih otrocih uporabljam ogromno slikovnega materiala, dam otrokom možnost, da čim bolj spontano sami pripovedujejo, obnavljajo zgodbe s pomočjo ilustracij, časovnega traka, pripovedovalne kocke.«; »V bistvu, na slikoven način. Mogoče, da mu prvo pokažeš sliko, pa zraven poveš v slovenščini, da on to razume.«; »Po moje je zaenkrat

najboljši ta slikovni material.«). Ponavljanje osnovnih konceptov, kot so rutina in dnevne aktivnosti (»Vedno se ponavlja eno te isto, sonce je, dež je, vedno rutina, obvezno ponavljanje in ponavljanje. Skrbim, da vidijo druge otroke, da jih posnemajo ter ponavljajo rutino, ker s tem tudi bolje razumejo, kaj želimo od njih.«). Včasih veliko pomaga neverbalna komunikacija (»Tudi s kretnjami se poslužuješ, da otroci razumejo.«). Medsebojno sodelovanje z drugimi otroki ima ključno vlogo pri razvoju komunikacijskih veščin, zato se vključuje tudi druge otroke v proces, kar spodbuja boljše medsebojno razumevanje (»Jim pustiti, da se družijo z ostalimi otroki, igra vlog, druženje s slovensko govorečimi. Potrudimo se, da nekako tudi druge otroke vključimo, ker včasih se vidi, da se otroci med seboj znajo razumeti, bolj kokr odrasli. Tko da večinoma še druge otroke vključimo v to.«). Individualiziran pristop so vzgojiteljice omenile kot zelo pomembno strategijo pri vključevanju takšnih otrok v vrtčevsko skupino (»Vsakega otroka obravnavam kot posameznika, da se pač vidi, katere so njegove dobre stvari, katere so njegove slabe stvari. Gremo najprej skozi te dobre stvari, nato pa pomanjkljivosti.«).

3.4.4 Zagotavljanje podpore družinam otrok za uspešno vključevanje v vrtec

Podpora staršem je ključnega pomena pri lažjem vključevanju njihovih otrok v vrtec. V intervjujih vzgojiteljic smo ugotovili, da se podpora staršem izraža na več načinov. Eden od načinov je spodbujanje staršev k učenju slovenskega jezika (»Recimo, starše napotim v knjižnico, da vzamejo besedni slovar, da se tudi starši učijo z otrokom istočasno jezika. Potem staršem ponudimo, kadar so organizirane jezikovne delavnice, da si jih obišejo. Prav tako, če imajo čas, da se udeležijo tečaja slovenskega jezika. V bistvu na tak način probaš čim bolj jih usmerjat.«). Intervjuvane vzgojiteljice poudarjajo pomembnost čustvene podpore staršev in ustvarjanje prijaznega okolja v vzgojnem procesu (»Okolje mora biti prijazno, to je prvo, ker nekateri nimajo tega čuta.«; »Da razumemo, da jim ni enostavno prilagajanje na novo okolje. Seveda potrebujejo čas, da se prilagodijo. Prav tako je pomembno ustvarjanje socialne mreže, kjer starši vzpostavljajo stike z drugimi starši in otroci vzpostavljajo prijateljstva. Razumevanje in čas za prilagajanje na novo okolje sta ključnega pomena pri podpori staršem in otrokom.«).

3.4.5 Uveljavljanje kulturne občutljivosti in spodbujanje raznolikosti v pedagoškem pristopu pri delu z otroki, ki so nedavno priseljeni v državo

Analize so pokazale, da se vzgojiteljice zavedajo pomena spoštovanja in upoštevanja kulture vsakega posameznega otroka. Večina intervjuvank meni, da je vključevanje kulturne občutljivosti in raznolikosti v pristop poučevanja zelo pomembno (»Kulturo otroka moraš spoštovati in upoštevati. Enako pač jim približaš našo kulturo, njihovo pa moraš upoštevati.«; »Sprejemamo vse, mislim, vsak otrok ima svoje navade, ki jih moramo pač po kurikulumu spoštovati. Upoštevamo vsako kulturno raznolikost.«). Prav tako se njihova kultura spoštuje pri izvajanju dejavnosti, na primer pri prehrani, kjer se upoštevajo posebne prehranske navade (»En primer je, da ne jejo recimo svinjskega mesa, in ti to pač moraš spoštovati in upoštevati.«; »Tu recimo imamo različne vere, so muslimanske, pa tisti, ki niso jedci svinjskega mesa. Pol poskusimo otrokom razložiti, da oni tako, pa pri starejših, ki recimo govorijo, da sam pove svojo izkušnjo. Treba jim razložiti, da smo vsi različni, ampak v tem ni nič narobe.«). Nekaj intervjuvank je iz izkušenj delilo, na kakšen način otroci, ki prihajajo iz druge države, predstavijo v skupini svojo kulturo. En način je uporaba primernih videoposnetkov, razprava in refleksija ob ogledu posnetkov (»Imamo našo kulturo in poslušamo tudi njega. Npr. če je kakšen praznik, ogledamo videoposnetek, vključimo jih tako, da oni povejo kaj, mi jih pa poslušamo.«; »Kadar se pogovarjamo o kulturah, seveda jih vprašamo, kako je pri njih doma, seveda, ker ne razumejo jezika, jim to tudi nekako z videoposnetki pokažemo, da se oni počutijo, da je nekaj od njihove kulture prišlo. Pol pa se pogovorimo o tem.«). Otrokom se poudarja, da so različne navade in praznovanja sprejemljivi ter da vsakdo lahko prispeva svoje znanje in izkušnje (»Nič, ostalim otrokom razložim, če je kdo navajen drugače, da to ni nič narobe. Pri njih doma se dela drugače, ampak sedaj smo trenutno v vrtcu v Izoli in mi tukaj naredimo tako.«; »Treba jim razložiti, da smo vsi različni, ampak v tem ni nič narobe.«). Ena vzgojiteljica izpostavlja, da bi bilo koristno vključiti tudi starše v vrtčevske dejavnosti, še posebej pri delu z otroki, ki se šele učijo jezika (»Jaz vedno povabim starše v naš vrtec, da predstavijo svoj jezik (npr. mamico iz Rusije), kulturo. Jaz sem ful za to sodelovanje.«). Kljub večinskim pozitivnim izkušnjam je ena vzgojiteljica poudarila, da se nahajamo v Sloveniji in da se morajo otroci in njihovi starši, ki so novi v državi, prilagajati okolju (»Recimo pri nas je božič, ampak mi to praznujemo, kot praznujemo 8. marec, očkov dan, pomlad, jesen. Nam se zdi, da mi te vse praznike vključimo, ker je del naše dediščine in del našega okolja. Oni živijo zdaj v Sloveniji in se morajo prilagajati njemu, ne pa mi njim.«).

3.4.6 Izzivi in problematika komunikacije s starši otrok, ki so novi v državi

Večina intervjuvanih vzgojiteljic pravi, da se največji izziv nanaša na starše, ki sploh ne razumejo jezika («Ena taka ovira je bila, ko recimo otrok ni znal povedat, kaj se mu je zgodilo, potem sem klicala starše, tudi starš ni razumel. V bistvu nismo mogli skomunicirat, ker je bil jezik tako različen, ni bil podoben slovenščini. Res je težava, če ne moreš priti do pomembnih informacij.»). Dve sogovornici sta povedali, da se trenutno soočata z dvema vrstama družin («Imamo trenutno v vrtčevski skupini dve vrste družin, prva je tista, ki je pripravljena sodelovati oz. se lotili učiti jezik, in druga je tista, katera bo rekla »jaz pa ne bom«.«; »Mi smo imeli starše, ki so prišli septembra v Slovenijo, oktobra so že znali osnovne stavke, da so lahko znali komuniciranje. Imamo starše, ki so tu že par let in še zdej ne znajo komunicirat. Podpora je vedno, samo je treba tudi mogoče malo se potruditi v tej smeri podpore.»). Osem od desetih vzgojiteljic izpostavlja problem pomanjkanja zanimanja staršev za učenje jezika in njihovo neudeležbo na tečajih slovenščine («Velika težava so! Probaš jim vse s pantomimo. Ne udeležujejo se roditeljskih sestankov niti tečajev slovenščine.»; »Sigurno obstajajo razni tečaji, ampak nekateri nimajo volje, nekatere pa mož ne pusti. Potem smo v začaranem krogu.»). Dve vzgojiteljici pravita, da nista še imeli veliko izkušenj na tem področju («Še vedno nimam izkušnje, tako da vam ne morem odgovoriti na to vprašanje.»).

3.4.7 Učinkovite strategije za premagovanje problematike v komunikaciji s starši otrok z jezikovnimi ovirami

Nekatere vzgojiteljice so izpostavile, da pri podpori staršem v procesu prilagajanja otrok na šolski sistem uporabljajo enake strategije kot pri uvajanju otrok v vrtec («Po moje jih uvajamo isto kot otroka. Isto nekako s slikovnim materialom, da tudi oni razumejo, kaj mi počnemo, da jim približamo ta postopek, tako da se potem tudi oni počutijo varno. Lahko tudi kaj povemo v jeziku, ki ga oni pač razumejo, tako potem lažje steče komunikacija.»). Skoraj vse intervjuvane vzgojiteljice so povedale, da je vključevanje drugih oseb, ki razumejo jezik staršev, v veliko pomoč («Če kaj ne razume, pride zraven kakšna mamica ali oče, ki jezik razume. Tudi napišem listek v slovenščini in potem oni tistemu, ki zna slovensko, da za prevest, pa se potem pogovorimo.»; »Večinoma probamo, da kakšen sorodnik pomaga, če se le da, ali pa sestra tega otroka, ki zna in razume, potem ona prevaja.»). Ena izmed praktičnih strategij za hitro sporočanje pomembnih informacij je uporaba orodja Google Translate, ki omogoča prevajanje besedil in olajšuje komunikacijo («Največ nam pomaga, ampak res, Google Translate, ker brez tega jaz ne vem, kako bi se sporazumeli. Lahko slikaš napis in ti prevede.»; »Pogledaš v Google Translate, npr. poveš te osnovne stavke: »Mama bo

prišla.« Poskusiš najti nek skupni jezik.«; »Starši si pa sami pomagajo z Google Translate.«).

3.4.8 Socialna interakcija in povezovanje otrok v skupini

Večina intervjuvank ima pozitivne izkušnje glede sprejemanja otrok, ki prihajajo iz nove države in ne znajo govoriti jezika. Pravijo, da se sprva morda počutijo zadržane, vendar se hitro vključijo v skupino in vzpostavijo komunikacijo, najprej na neverbalni ravni, nato pa tudi verbalno (»Jaz imam samo pozitivne izkušnje. Na začetku so bolj zadržani in se družijo med seboj, potem pa zelo hitro pride tudi z drugim otrokom v komunikacijo. Prvo je to na neverbalni ravni, pol kmalu pa na verbalni ravni.«). Vse intervjuvanke pravijo, da otroci sami nimajo velikih težav pri sprejemanju sovrstnika, ki ne govori jezika. Igrajo se tudi brez govorjenja oz. verbalne komunikacije in se kljub temu razumejo (»Otroci ponavadi nimajo problemov, oni se igrajo tudi brez govorjenja. Lahko tudi govorijo ti otroci albansko, slovensko, igrajo pa se.«). Dve intervjuvanki pravita, da se pri starejših otrocih lahko pojavijo nekatere razlike v sprejemanju, vendar pri mlajših otrocih prevladuje sočutje in brez predsodkov sprejemajo drugega otroka (»Ma glede na to, da tukaj so majhni otroci, se med seboj dobro povezujejo. Po moje starejši imajo vidne razlike. Mi tukaj pri prvi starostni opazimo, da imajo neko sočutje, saj nimajo predsodkov. Pri starejših se to malo tko zgubi.«; »Majhne itak ne moreš pripraviti na to, ker majhni se itak bojo igrali z vsemi, kr že itak tako majhni ne komunicirajo dosti.«). Nekaj intervjuvank omenja pomembnost igre, prek katere se otroci povežejo in lažje komunicirajo ter sprejemajo drugačnost (»Preko igre največ.«; »Igra je tista, prek katere se največ povežejo.«). Raziskava je pokazala, da je vloga vzgojitelja ključna pri sprejemanju otroka v vrtčevsko skupino. Njihov pristop in odnos do otroka močno vplivata na to, kako se ostali otroci odzivajo. Če vzgojitelj spodbuja sprejemanje in enakost med otroki, se ti hitro prilagajajo in se igrajo tudi z otrokom, ki ima težave z razumevanjem jezika (»To je vse odvisno od tega, kako ga vzgojitelj sprejme oz. kako vzgojitelj postavi tega otroka, kako bo predstavil otroka, kako ga bo vključil v skupino, ker otroci so vedno iskreni in oni ne vejo, ali si ti Albanec ali si Slovenec ali si Srb, ti si za njih otrok.«; »Tukaj se mi zdi, da igra zelo veliko vlogo vzgojitelj. On v bistvu tudi ostale otroke pripelje do tega, da sprejmejo tuje govorečega otroka, če ne bo vzgojitelj imel pristopa, bo potem tudi otrok drugače gledal na to.«; »Po moje igra dosti vlogo vzgojitelj. Če vzgojitelj bo diskriminiral tega otroka, bojo tudi verjetno vsi ostali otroci, ne bojo se igrali z njim in tako.«).

3.4.9 Stališča vzgojiteljic o izogibanju izzivu pri delu z otroki z jezikovnimi ovirami

Rezultati so pokazali, da se večina sogovornic strinja, da še vedno obstaja nekaj vzgojiteljev, ki izražajo nekakšen odpor do dela z otroki, ki prihajajo iz druge države in imajo jezikovne ovire (»Mislim, da nekateri res imajo malo odpora za delo s takšnimi otroci, ampak ne vem, kje je ta vir, saj jaz teh problemov nimam.«; »Nekateri sigurno da.«; »Ja, iskren odgovor, ja.«). Večina sogovornic je tudi izpostavila razloge, zakaj menijo, da se nekateri vzgojitelji res izogibajo delu z otroki, ki imajo jezikovne ovire. Opozorile so, da se ti vzgojitelji lahko počutijo manj samozavestne ali nelagodno pri delu s takšnimi otroki. Morda se ne počutijo dovolj usposobljene ali izkušene za obravnavanje posebnih izzivov, ki jih prinaša delo z otroki z jezikovnimi ovirami (»Sigurno je neko dodatno breme, ker se moraš bolj pripraviti na to, ampak je tko pač, kako je.«; »Nekateri ja, mislim, smo različni. Verjetno tisti, ki niso močni na tem področju ali nimajo dovolj izkušenj v praksi za obravnavo takšnih otrok.«). Obstaja tudi prepričanje, da je težko postavljati visoke cilje, ko je velik del skupine otrok z jezikovnimi ovirami, saj večina ne bo mogla doseči teh ciljev (»Ma ne vem, sigurno jim je težko, verjamem. Najhujše, ko jih je polovica skupine, saj si ne moreš zadati nekih previsokih ciljev. V tem primeru veš, da jih večina ne bo dosegla. Po moje, če greš ti po nekih nekih osnovah oz. si zadaš manjše cilje, boš sigurno dosegel.«). Diskriminacija se pri večini ne opazi, vendar dve vzgojiteljici priznavata, da se nekateri izogibajo delu s takšnimi otroki. Ta izogibanja vključujejo predsodke in zavračanje nove kulture, ki jo otrok prinese v vrtec. To kaže, da lahko predsodki in neznanje o drugih kulturah prispevajo k neugodnemu odnosu vzgojiteljev do teh otrok (»Ja, nekateri ja. Po moje zaradi drugih kultur, pa na primer ne razume jezika, pa so te, ki imajo predsodke.«; »Takim vzgojiteljem se ne da ukvarjat s takšnimi otroci in je odvisno, iz katere države prihajajo.«). Ena vzgojiteljica ni podala odgovora, saj je bila zadržana (»Ne bomo odgovorili na to ... gremo naprej.«).

3.4.10 Čustveni izzivi in osebna stališča vzgojiteljic pri delu z otroki z oviranim jezikovnim področjem

Večina vzgojiteljic je pri podajanju odgovorov izrazila pozitivne izkušnje ter zaupanje v prilagodljivost in učenje otrok (»Zaenkrat smo imeli vedno pozitivne izkušnje.«). Vzgojiteljice brezskrbno verjamejo v otrokovo izjemno zmožnost razumevanja jezika, sposobnost hitrega učenja jezika in se zavedajo pomembnosti svoje vloge pri nujenju podpore (»Ne, nikoli me ne skrbi, ker otroci so dovolj dojemljivi do jezika, in mislim, da imam dovolj znanja, da jim to tudi ponudim.«; »Ne. Se mi zdi, da so otroci zelo prilagodljivi, da se hitro navadijo in naučijo.«; »Skrbi me ne, zato ker vem, da se hitro

bojo naučili slovensko. Tudi nekateri, iz izkušenj rečem, so se hitro naučili, čeprav prej razumejo, kot ga govorijo. Ko poveš pravilo in vidiš, da otrok to naredi, si prov srečen.«). Nekatero intervjuvanke izpostavljajo, da se iz tega izziva veliko naučijo, in so ponosne, ko otroci uspešno razumejo in uporabljajo jezik (»Meni je to izziv, ker se iz tega dosti naučim. Potem, ko dobiš uni feedback nazaj, ko ti pove kakšno besedo, pa magari, če je to kuža, si ponosen, ker si ga ti pripeljal do tega.«). Kljub temu da večina vzgojiteljic brez težav opravlja delo z otroki, ki so novinci v državi in ne govorijo jezika, sta dve izpostavili, da se počutita nelagodno in ju skrbi glede tega dela (»Seveda te skrbi, ker mu želiš najboljše.«; »Počutim se slabo, ker je velika težava delat z njimi. Imam občutek, da delam sama za sebe, berem sama sebi.«).

3.4.11 Medsebojna izmenjava izkušenj vzgojiteljic

Analiza je pokazala, da med vzgojiteljicami obstajajo različna stališča glede izmenjave izkušenj v kolektivu. Polovica vzgojiteljic je izrazila pozitiven odnos do izmenjave praks in izkušenj pri delu z otroki, ki imajo jezikovne ovire. Te vzgojiteljice poudarjajo pomembnost takšne izmenjave, saj prispeva k učinkovitemu delu z otroki v tej posebni situaciji (»Ja, izmenjujemo. Mislim, da so tukaj vse vzgojiteljice pridne, da se trudijo sodelovati v redu, tako, kot je treba.«; »Ja, na timskih sestankih se pogovarjamo in si izmenjujemo kakšne ideje, ki nam seveda pomagajo.«). Nekatero pravijo, da si tudi posojajo material, ki je v pomoč pri učenju jezika (»Seveda. Tudi slikovni material si med seboj podajamo.«; »Povemo, če je kakšna dobra praksa, in si sposodimo ta slikovni material, kot so slikice, plakati ...«). Druga polovica vzgojiteljic je mnenja, da so dovolj usposobljene za svoje delo in da v tem primeru izmenjave izkušenj ne potrebujejo (»Jaz nimam s tem težav. Mogoče kdo sigurno ima, jaz pa ne.«; »Ma, niti ne, sploh ne rabim, saj verjamem, da sem dovolj usposobljena za to.«).

3.4.12 Nasveti za druge vzgojitelje pri delu s starši in otroki, ki so novi v državi

Kot nasvet sogovornice izpostavljajo, da je gradnja zaupanja ključ za uspešen odnos med vzgojiteljem in otrokom. Prav tako je pomembno, da starši zaupajo vzgojitelju, saj se gradi na pozitivnem odnosu otroka do vzgojitelja in njegovem zadovoljstvu. Pravijo, da je to zaupanje ključnega pomena pri delu z otroki, ki imajo jezikovne ovire (»Zaupanje je na prvem mestu. Torej, starš mora zaupat tebi in potem na vsem tem zaupanju se gradi vse.«; »Jaz bi najprej naredila tako, da ti najdeš dobro povezanost in komunikacijo z otrokom oz. da te otrok sprejme. Potem, ko bojo videli starši, da je otrok zadovoljen, da otrok prihaja k tebi, bojo tudi oni tebi zaupali.«). Poleg zaupanja večina sogovornic kot ključne dejavnike navaja prijaznost, potrpežljivost in razumevanje (»Da bojo pri

svojem delu potrpežljivi in da se potrudijo in bo komunikacija tudi stekla.«; »Tako kot prej, prijaznost, da smo prijazni. Težko je predvsem zaradi jezika, drugače, da jim pomagamo na vse načine.«; »Razumevanje ...«). Ena sogovornica je med intervjujem na zelo emotiven način izkazala svojo željo, da poda drugim vzgojiteljem nasvet («Jaz mislim, da je prvo pomembno, da smo ljudje, pač res. Da se zavedaš, da ni fajn, če prideš in samo jih gledaš. Da najprej to ozavestimo, da se jim moramo približat, da se počutijo lepo, toplo. Jaz mislim, da samo s pogledom že občutiš, ali si sprejet ali ne.«).

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Namen diplomske naloge je bil prikazati, kako se vzgojitelji soočajo z vključevanjem otrok priseljencev. Prav tako nas je zanimalo, kako se soočajo s kompleksnostjo pristopa, ki zajema tudi proces vključevanja otrok priseljencev v vrtec in sodelovanje z njihovimi starši.

Iz raziskave je razvidno, da je največji izziv vzpostavljanje komunikacije oziroma nerazumevanje slovenskega jezika, ki postavlja vzgojitelje v nelagoden položaj. Intervjuvanke omenjajo težave pri vzpostavljanju ustaljene rutine, kulturno prilagajanje ter ohranjanje zanimanja in motivacije. Če otrok ne razume jezika, se dolgočasi in to vpliva na nerazumevanje učne snovi. Večina intervjuvank pravi, da se največji izziv nanaša na starše, ki imajo težavo z nerazumevanjem slovenščine, npr. medsebojno sporočanje informacij. Osem od desetih vzgojiteljic izpostavlja problem pomanjkanja zanimanja staršev za učenje jezika in njihove neudeležbe na predhodno ponujenih tečajih slovenščine in roditeljskih sestankih.

Na podlagi izvedene raziskave ugotavljamo, da prilagoditveni pristopi, kot je slikovni material, ponavljanje osnovnih konceptov, rutina in dnevne aktivnosti ter neverbalna komunikacija (kretnje, mimika) pomembno prispevajo k izboljšanju sporazumevanja in sodelovanja otrok v skupinskih aktivnostih. Medsebojno sodelovanje z drugimi otroki ima ključno vlogo pri razvoju komunikacijskih veščin, kar pomeni, da je treba otroke priseljence čim več vključevati med slovensko govoreče otroke.

Cilj uspešnega vključevanja v vrtec je ustvariti okolje, ki spodbuja otrokov razvoj, komunikacijo in socialne veščine, ob upoštevanju njihovega jezikovnega ozadja in posebnosti. Pri procesu vključevanja ima največjo vlogo vzgojitelj, ki mora zagotoviti spodbudno okolje, ki upošteva in spoštuje raznolikost. Ključni dejavniki vključujejo vzpostavitev zaupanja in varnosti, ki otroke opremi z občutkom sprejetosti v vrtčevskem okolju, uporabo povedi v maternem jeziku otroka v kombinaciji s spodbujanjem učenja slovenščine prek različnih aktivnosti, aktivno sodelovanje s starši ter upoštevanje in zagotavljanje prilagoditvenih pristopov, ki ustrezajo specifikam posameznega otroka. Pri tem se večina intervjuvank strinja, da čeprav posamezniku na začetku pomagamo, ga ne smemo preveč izpostavljati, saj je treba vse otroke obravnavati enakovredno, ne glede na to, od kod prihajajo.

Ugotovili smo, da je sodelovanje s starši eden ključnih dejavnikov uspešnega vključevanja otrok priseljencev v vrtece, hkrati pa tudi izziv za vzgojitelje, saj se soočajo z jezikovnimi ovirami. Vzgojitelji so navedli strategije iz svoje prakse, ki jih že uporabljajo

kot pomoč pri uspešnem medsebojnem sodelovanju. Vse intervjuvanke so mnenja, da bi morali starše vključiti v tečaj slovenščine. Praksa je do sedaj pokazala, da najbolj pomagata enak pristop in obravnava vseh otrok, sprva na neverbalni ravni, kasneje pa tudi na verbalni ravni. Kot veliko pomoč intervjuvanke navajajo prisotnost osebe (sorodnika ali tolmača), ki razume slovensko in ki prevaja vse pomembne informacije. Vzgojiteljice si pogosto pomagajo z Googlovim prevajalnikom. Ob podajanju odgovora na to vprašanje je večina sramežljivo in negotovo odgovorila, ker menijo, da uporaba omenjenega prevajalnika še vedno ni primer dobre prakse v vrtcu. V zvezi s tem bi bilo morda smiselno dodati raziskovalno vprašanje v zvezi z uporabo tehnologije v vrtcu, ki bi omogočila lažje in hitro sporazumevanje s slovensko negovorečimi.

Odgovori kažejo, da se diskriminacija pri večini ne opazi, vsekakor pa še vedno obstajajo vzgojitelji, ki se izogibajo delu z otroki priseljenci. Kot razlog izogibanja navajajo neusposobljenost ali neizkušenost pri soočanju s posebnimi izzivi, ki jih prinaša delo z otroki priseljenci. Odkrito pravijo, da so prisotni tudi predsodki zaradi nepoznavanja drugih kultur. Dve intervjuvanki sta celo izpostavili, da se počutita zaskrbljeno in ogroženo, saj ne znata otrok motivirati in jim pomagati. Kljub temu da nekatere posameznice na izzive otrok priseljencev gledajo razmeroma negativno, je raziskava pokazala, da večina vzgojiteljev še vedno izraža pozitivne izkušnje in zaupanje v prilagajanje in učenje otrok. Menijo, da jih delo z otroki priseljenci v vrtcu ne skrbi, saj so dovolj kompetentne in tudi odprte za nadgradnjo svojega znanja na tem področju. Izziv vidijo kot pozitivno stvar, ki bo obogatila njihove delovne izkušnje in jim pomagala pri njihovi strokovnosti. Večina, ki ima bogate izkušnje na tem področju, drugim svetuje, naj bodo najprej ljudje, ki brez predsodkov sprejemajo vse otroke, ki gradijo zaupanje in povezanost tako z otroki kot z njihovimi starši. Kot ključna dejavnika omenjajo tudi potrpežljivost in razumevanje do tistih, ki niso rojeni na istem ozemlju, ter da gre za postopen proces, ki ga imamo možnost olajšati.

5 LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, E. D., Bregar-Golobič, K. in Kranjc, S. (1999). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Baloh, B., Birsa, E., Burolo, S., Derganc, E. in Padovan, R. (2021). *Z drobnimi koraki v slovenščino: vključevanje otrok priseljencev v vrtce*. Ljubljana: ISA institut.
- Bednjički Rošer, B. (2021). Spodbujanje jezikovnih kompetenc in medkulturne zmožnosti predšolskih otrok. V D. Haramija in S. Pulko (ur.), *Pogledi na slovenščino kot neprvi jezik v zgodnjem izobraževanju* (str. 115–134). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, Pedagoška fakulteta.
- Boscarol, T. in Žorž Kisilak, I. (2015). Navezati prvi stik z učencem in postati učitelj zaupnik. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja* (str. 67–69). Ljubljana: ISA Institut.
- Branc Demšar, A. (2010). Zgodnje učenje tujega jezika skozi gibanje. V R. Pišot, V Štemberger, B. Šimunič, P. Dolenc in R. Malej (ur.), *6. mednarodni znanstveni in strokovni simpozij: Sodobni pogledi na gibalni razvoj otroka* (str. 46–48). Koper: Univerza na Primorskem.
- Brejc, M., Ažman, T., Meden, A., Lubšina Novak, M., Žnidar, S., Deutsch, S. in Valant, M. (2021). *Sodelovanje s starši kot kazalnik kakovosti (vodenja) vrtcev in šol*. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Buarqoub, I. (2019). Language barriers to effective communication. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 24(6), 64–77.
- Cells (4-8 years)*. (2016). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://www.mcpsmt.org/cms/lib/MT01001940/Centricity/Domain/3144/2CELLS-Young-Complex-English-Language-Learners-ELLs.pdf>.
- Cotič, M., Medved Udovič, V. in Starc, S. (ur.) (2011). *Razvijanje različnih pismenosti*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- Devjak, T. in Berčnik, S. (2020). *Vzgoja predšolskega otroka*. Ljubljana: NUK.
- Hanuš, B. in Manček, M. (2020). *Markova čelada = Helmeti i Markos = Marko's helmet = Markova kaciga = Šlem Marko*. Dob: Miš.
- Hanuš, B. in Škerl, P. (2013a). *Različna sva, rada se imava*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Hanuš, B. in Škerl, P. (2013b). *Kje živijo živali?* Ljubljana: Mladinska knjiga.

Majstorovič, Teodora (2023): *Vključevanje otrok priseljencev in jezikovne ovire: primer primorskega vrtca*. Diplomatska naloga. Koper: UP PEF.

Hanuš, B. in Zavadlav, A. (2009). *Rojstni dan = Rođendan = Rodenden = Ulipnaskro dij*. Dob pri Domžalah: Miš.

Haramija, D. in Pulko, S. (2021). Medkulturnost in učenje neprvega jezika v vrtcu in nižjih razredih OŠ. V D. Haramija in S. Pulko (ur.), *Pogledi na slovenščino kot prvi jezik v zgodnjem izobraževanju* (str. 3–28). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, Pedagoška fakulteta.

International Organization for Migration. (2007). Pridobljeno 20. 7. 2023, http://publications.iom.int/bookstore/free/IML_8_SLO.pdf.

Janta, B. in Harte, E. (2016). *Education of migrant children: education policy responses for the inclusion of migrant children in Europe: research report*. Pridobljeno 20. 7. 2023, <https://eric.ed.gov/?id=ED572442>.

Javrh, P. (ur.) (2021). *Doseganje in osveščanje ranljivih skupin: strokovne podlage*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Jelen Madruša, M. in Štirn, M. (2015). Priporočila za uspešno vključevanje otrok priseljencev. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja* (str. 148–149). Ljubljana: ISA Institut.

Jeziki v vzgoji in izobraževanju. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://www.gov.si teme/jeziki-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>.

Kovče, M. (2019). Otroci s posebnimi potrebami. *Vzgojiteljica*, 21(3), 30–31.

Krek, J. in Metljak, M. (ur.) (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Križ kraž. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://centerslo.si/za-otroke/gradiva/gradivo-za-neopismenjene-otroke/kriz-kraz/>.

Mav Hrovat, N. in Krhin, K. (2015). *Miška želi prijatelja = Minushja dëshiron miq = The mouse finds new friends = Mišić želi prijatelja = Gluvčeto bara drugar*. Dob pri Domžalah: Miš.

Medvešek, M. (2007). Kdo so potomci priseljencev z območja nekdanje Jugoslavije? *Razprave in gradivo*, 53/54, 28–67.

Prap, L. (2004). *Mednarodni živalski slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Program SIMS – »Soočanje z izzivi medkulturnega sobivanja«. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <http://www.medkulturnost.si/program/>.

Rutar, S., Knez, M., Pevec Semec, K., Jelen Madruša, M., Majcen, I., Korošec, J., Podlesek, A. in Meden, A. (2018). *Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja*. Ljubljana: ISA institut.

Slika jezika. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://centerslo.si/za-otroke/gradiva/slika-jezika/>.

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. (2012). Pridobljeno 20. 7. 2023, http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2016/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf.

Strategy. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://www.britannica.com/dictionary/strategy>.

Tekavc, J. in Kranjec, E. (2021). Socialni razvoj ter identiteta otrok in učencev, ki jim je slovenščina drugi ali tuji jezik (SDTJ). V D. Haramija in S. Pulko (ur.), *Pogledi na slovenščino kot neprvi jezik v zgodnjem izobraževanju* (str. 87–111). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, Pedagoška fakulteta.

Upale, B. (2015). Tečaj jezika za starše. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja* (str. 117–119). Ljubljana: ISA Institut.

V vrtčevskih skupinah vse več priseljencev in tuje govorečih otrok. (2023). Pridobljeno 25. 7. 2023, <https://www.bibaleze.si/druzina-in-odnosi/ockov-koticek/dr-barbara-baloh-studije-so-pokazale-da-ni-nevarnosti-prezgodnjega-izpostavljanja-otroka-drugemu-jeziku.html>.

Vižintin, M. A. (2014). Model medkulturne vzgoje in izobraževanja: za uspešnejše vključevanje otrok priseljencev. *Dve domovini*, 40, 71–89.

Vižintin, M. A. (2017). *Medkulturna vzgoja in izobraževanje: vključevanje otrok priseljencev*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

Vrečer, N. in Kucler, S. B. (2010). *Kodeks medkulturnega dialoga za izobraževalce odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Young learner teaching tips. (2000). Pridobljeno 25. 7. 2023, http://www.pearsonlongman.com/young_learners/PDFs/tpi-in-primary.pdf.